

SLOVENSKI

vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROSKE

Letnik IV.

Celovec, v sredo 23. II 1949

Štev. 16/201

Avstrijske oblasti so odvrgle demokratično krinko

Prvi kongres Osvobodilne fronte za Slovensko Koroško je na svojem zasedanju dne 23. januarja 1949 soglasno odobril predlagani organizacijski statut ter ga po svojih predstavnikih, ki so bili izvoljeni v predsedstvo Osvobodilne fronte, predložil varnostni direkciji za Koroško v svrhu registracije Osvobodilne fronte kot politične predstavnice koroških Slovencev v smislu društvenega zakona.

Brezprimerni sovražni in šovinistični odnos avstrijskih oblasti do koroških Slovencev in njihovega vseljskega demokratičnega gibanja najbolj značilno osvetljuje način, s katerim je varnostna direkcija za Koroško v sporazumu z avstrijskim notranjim ministrstvom na Dunaju pristopila k reševanju zahteve koroških Slovencev po javnopravnem priznanju Osvobodilne fronte za Slovensko Koroško.

V pismu varnostne direkcije z dne 19. t. m., ki ga je včeraj prejel predsednik Osvobodilne fronte za Slovensko Koroško tov. dr. Franc Petek, so sedanje avstrijske oblasti popolnoma odvrgle svojo demokratično krinko in dokazale, da v svoji mrznosti do koroških Slovencev nadkriljujejo celo svoje nacistične predhodnike. Samo tako je mogoče, da je mogel bivši Hitlerjev podpolkovnik Stösser, ki se v svojem pismu izrecno sklicuje na tozadevni dogovor z dunajskim notranjim ministrstvom, tvegati tako provokatorični in odkriti izpad proti koroškim Slovincem, kakor ga vsebujejo pogoji, ki jih avstrijske oblasti stavlajo Osvobodilni fronti za Slovensko Koroško, če hoče doseči uradno priznanje. Na popolnoma protizakoniti način zahteva varnostna direkcija v tem pismu spremembo predloženega statuta Osvobodilne fronte. Med drugim je v pismu dobesedno rečeno:

»V § 1 je treba spremeniti ime organizacije, ker se da na podlagi imena »Osvobodilna fronta« sklepati na delovanje, ki nasprotuje kazenskim določbam in je označba »Slovenska Koroška« v nasprotju z dejanskim imenom dežele »Koroške«.

»V 3. odstavku § 2 je treba črtati del stavka »proti vsem tendencam nadaljnje germanizacije Slovenske Koroške«, ker avstrijska država spoštuje pravice manjšin v Avstriji na podlagi obstoječih pogojev in pogodb, ki jih bo še sklenila.«

»V nadaljnjem stavku § 2 je treba prav tako črtati besede »porajajočega se«, ker so odveč.«

Poleg teh dobesedno navedenih pogo-

jev stavlja varnostna direkcija še druge pogoje za javnopravno priznanje Osvobodilne fronte za Slovensko Koroško, ki jih pa na tem mestu ne bomo navajali.

V bistvu že ti citati sami dovolj jasno karakterizirajo tvorce tega dokumenta kot ljudi, ki jim je popolnoma tuj vsak pojem o demokraciji. S tem dokumentom, ki so ga po nepredvidnosti dali iz rok, samo potrjujejo vedno bolj očitno izkušnjo, da nacistične preteklosti in fašistične miselnosti ni mogoče zatajiti enostavno s tem, da se menja barva obleke in uniforme, še manj pa z enostavno preselitvijo iz Hitlerjevega upravnega in vojaškega aparata v upravni mehanizem naslednice, ki demantira svoj demokratični izvesek z dejanji že prej, preden je pričela polnopravno obstojati.

Verjamemo, da avstrijskim lažidemokratom naziv »Osvobodilna fronta« ni po volji. To so dokazali že v vseh štirih letih po zlomu fašizma, ko so skušali ospora-

vati slovenskemu ljudstvu najelementarnejše pravice, ki si jih je s partizansko borbo proti fašizmu priborilo, medtem ko so sami verno služili Hitlerju. Da pa se bodo celo drznili oficijelno povezovati demokratično gibanje koroških Slovencev, ki je nastalo v aktivni borbi proti fašizmu, s kazenskim paragrafom, je samo dokaz kako so si sorodni z barbarskim nacifašizmom, ki je bil zmotnega mnenja, da mu bo uspelo s kazenskimi persekucijami zloiniti življensko voljo in silo svobodoljubnega naroda.

Da se spotikajo nad objektivno etnografsko označbo »Slovenska Koroška«, je prav tako razumljivo za vsakogar, ki vsaj nekoliko pogloblje pozna načrtna germanizatorična prizadevanja koroških in avstrijskih šovinistov, ki so se desetletja na vse načine trudili, da bi spremenili nesporno slovenski značaj našega ozemlja in se danes znova trudijo dokazati svetu, da je označba »Slovenska Koroška« v nasprotju

S strojnici in topovi proti delovnemu ljudstvu

Rim, (AFP). V neki tovarni za izdelavo papirja v malem italijanskem mestu Isola Liri, 70 km južno od Rima, je dne 17. februarja okoli 1000 delavcev v mogočni demonstraciji protestiralo proti odpustu 50 tovarišev. Odpust teh delavcev je ena od mnogih posledic marshallizacije italijanske industrije.

Demonstrativni spreved, ki so ga delavci formirali, je kmalu nato bil obkrojen od preko 2000 karabinerjev, policistov in jurišnih oddelkov italijanske vojske. Napadci so bili oboroženi s puškami, strojnimi in celo z lahkim topovi ter ognjemeti. Ko je bil spreved obkrojen, so karabinerji takoj začeli streljati na delavce, brez da bi jih prej na kateri koli način svarili. 35 oseb, med njimi 21 žena je bilo težko ranjenih.

V jurišnem napadu in po težkih krvavih spopadih je napadalcem uspelo zasedi tovarno, ki so jo branili delavci. Policija je aretirala celo vrsto delavcev, med njimi tudi štiri delavske voditelje in sekretarja Delavske zbornice.

Delavska zbornica za celotno pokrajino Frosinone, v kateri se je ta nesramni napad na delavstvo dogodil, je še isti dan zvečer proglasila 24 urno splošno stavko vseh industrijskih in kmečkih delavcev. Ker so tudi ostali delavci, nameščenci, mali tr-

govci in obrtniki iz protesta proti temu dogodku prekinili z delom, stojijo v vsej pokrajini vsi stroji, obrati in ves promet. Italijanska vlada je poslala močne policijske sile v Frosinone in Isola Liri, da za- trejo stavkovno gibanje.

Tudi v Rimu in na Sicilskem otoku je v protest proti grozotnemu dogodku v Isola Liri bila proglašena generalna stavka.

Največjo nevarnost za delovno ljudstvo predstavlja ogromni porast brezposelnosti. Trenutno je v Italiji za 1,8 milijonov več brezposelnih kot pred začetkom »Marshallovega načrta«. Tudi v papirnici Isola Liri so odpustili delavce po tem »načrtu«. Ko se je delovno ljudstvo temu nasilju, ki ga Italiji diktira ameriški imperializem, uprlo, ga je reakcionarna De Gasperijska oborožena drhal napadla z strojnici in topovi. Tako so se sile ameriške in italijanske reakcije združile v borbi proti delovnemu ljudstvu Italije. V svojem strahu pred naraščajočo delavnostjo delavskega razreda in demokratičnega gibanja se reakcionarne sile vedno oklepajo pomoči svojih imperialističnih naredbodajalcev. Italijanska reakcija se že davno želi pridružiti zunanjepolitičnim kombinacijam angloameriških vojnih lujskačev. Svojo državo hoče izročiti svetovni reakciji, ker upa, da bo v novi vojni dosegla nove dobičke. Ne računa pa s tem, da so tudi v Italiji kot po vsem svetu sile svobode, demokracije in socializma močnejše kot sile reakcije.

Koroški Slovenci so z orožjem v roki pokazali svojo privrženost splosni stvari vseh svobodoljubnih narodov sveta.

(Koktomov na Konferenci v Londonu 1948)

z resnico. Z enostavnim negiranjem dejstev pa se resnica ne da spraviti s sveta. Da Slovenska Koroška obstoja in da se njeno ljudstvo vztrajno bori za svobodo, ve in priznava danes ves demokratični svet.

Zahtevo varnostne direkcije, naj se Osvobodilna fronta za Slovensko Koroško odreče borbi proti vsem tendencam nadaljnje germanizacije Slovenske Koroške, je mogoče razumeti samo tistemu, ki ve, da današnje avstrijske oblasti s svojo prakso na upravnem, kulturnem, šolskem in gospodarskem področju same nadaljujejo z germanizatoričnim delom tam, kjer so prenehali nacisti.

Avstrijskim oblastem ni po volji, da se Osvobodilna fronta bori proti porajajočemu se neofašizmu. Besede »porajajoč se« se jim zdijo odveč. Radi bi zatajili dejstvo, da neofašizem v Avstriji dejansko vedno bolj drzno dviga glavo. Sprašujemo se v čigavo korist avstrijske oblasti poskušajo negirati dejstva, ki jih ni mogoče zakriti. Procesni proti neonacistom v Gradcu, pojav neonacističnega »ustavi zvestega udruženja« na Dunaju, potreba ukrepov zasedbenih oblasti proti neonacističnim časopisom »Alpenländischer Heimatruf« in »Freie Stimmen«, paralelni pojavi neofašističnega tiska na Koroškem, vse to so dejstva, ki nikakor ne govorijo za to, da je borba proti »porajajočemu se« neofašizmu odveč. Odveč je seve samo avstrijskim oblastem na Koroškem, ki dajejo s svojim sovražnim zadržanjem proti slovenskim antifašistom najočitnejšo podporo starim in novim nacistom.

Značilni dokument, ki ga je varnostna direkcija dala iz rok ravno v času, ko avstrijski tisk napoveduje odhod dr. Gruberja na zaslivanje v London in se odpravljajo tja tudi takozvani »koroški eksperti«, pred namestitki zunanjih ministrov verjetno ne bo mogel služiti kot priporočilno pismo. Za to bodo poskrbeli koroški Slovenci in njihovo demokratično gibanje Osvobodilne fronte za Slovensko Koroško.

Mladina pozdravlja Kongres KOMSOMOL-a

V četrtek, dne 24. februarja bodo začeli v Moskvi Kongres najslavnejše mladinske organizacije, sovjetskega KOMSOMOL-a. Pokrajinski odbor Zveze mladine za Slovensko Koroško je poslal Kongresu sledečo brzojavko:

»Antifašistična mladina Slovenske Koroške pošilja Kongresu Vseveznega Leninskega KOMSOMOL-a borbene pozdrave.

Že v času narodno-osvobodilne borbe smo dali največ žrtv v borbi proti fašizmu, za mir in napredek na svetu. Na teh tradicijah delamo tudi danes in vam zagotavljamo, da bomo v sklopu vse napredne in antifašistične mladine sveta nadaljevali borbo za mir in resnično demokracijo.«

Avstrijski delavec naj gara za ameriške kapitaliste

Madžarski list »Szaberd Szo« poroča po dobro poučenih pariških krogih, da je ameriški kemični trust »Du Pont« kupil vse akcije kemične industrije, katere obrati se nahajajo v britansko-ameriški coni Avstrije. V januarju 1949 si je »Du Pont« prilastil kemične obrate nekdanjega Herman-Göringovega koncerna v Linzu. Izdelki teh obratov naj bi se izvažali v Zapadno Nemčijo. Kot vodstvo kemičnih obratov je bila sestavljena »avstrijska kemično industrijska družba«, ki je izključno pod ameriškim vodstvom.

To vest potrjuje tudi dejstvo, ki so ga komunisti že pred dvema letoma odkrili. Tedaj je bilo značilno, da v načrtu za poddržavljenje večina kemičnih obratov ni bi-

la navedena. Komunisti so že takrat izjavili, da navedeni obrati zaradi tega niso v načrtu za poddržavljenje, ker jih hočejo zapadni kapitalisti pritegniti nase. Prenos kemične industrije pod popolni vpliv in diktat ameriške gospodarske politike je pritegnil tudi to panogo industrije v kaos vedno bolj se razvijajoče ameriške gospodarske krize. To pomeni nadalje, da ima avstrijsko delavstvo v svojem delavskem gibanju računati z novim trdim kapitalističnim nasprotnikom. Namesto poddržavljanja izroča avstrijska vlada industrijo v roke ameriškega imperializma. Avstrijski delavec pa je obsojen, da bo garal za ameriške kapitaliste. To je program avstrijske kapitalistične vlade, ki jo sestavljata koalicijski stranki SPO in ÖVP.

S pomočjo zapadnih zasedbenih oblasti kradejo berlin. delavcu denar iz žepa

Berlin, (Radio). Skupina veletovarnarjev si je v preteklem tednu v Berlinu dovolila ogromno »kupčije« na račun delovnega ljudstva. V sodelovanju s takozvano »Denarno komisijo Zapad« ter z britansko in ameriško vojaško vlado in s člani zapadnega berlinskega magistrata so po raznem časopisju razširjali neko lažno vest, češ da bo v kratkem ponovna denarna reforma v sovjetski zasedbeni coni Berlina in Nemčije. Te vesti se je ogromno število prebivalstva v zapadnih sektorjih Berlina ustrašilo in so takoj začeli zamenjavati takozvano vzhodno marko po zelo nizkih cenah v zapadne marke. Tekom dveh dni je imela zapadna marka vrednost desetih vzhodnih mark. Agenti in odposlanci veletovarniških spekulantov pa so vzhodne marke po teh cenah, torej 10 za eno zapadno marko kupovali.

Tretji dan je bila ta brezvestna spekulacija končana in vzhodna marka je imela

zopet staro vrednost. Desettisoči delavcev in nameščencev, ki so naselili lažnim vestem in prodajali svoje vzhodne marke, so na ta način tekom treh dni izgubili okoli 70 milijonov mark. Peščica spekulantov pa je imela na račun teh delavcev in nameščencev prav toliko dobička.

Najnesramnejšo vlogo v tej akciji je odigrala angleška vojaška vlada, ki je stavila na razpolago svoj časopis »Die Welt« za razširjenje lažnih vesti o baje bližnji denarni reformi in vzhodni coni Nemčije. Ostalo reakcionarno časopisje je vest povzelo in lastniki teh časopisov, ki so bili o stvari informirani, so se »kupčije« udeležili. Delavstvo je najbolj ogorčeno tudi zaradi tega, ker sta se v tem roparskem pohodu na žep delovnega ljudstva tudi Socialistična stranka Nemčije in takozvani »neodvisni« sindikati pridružili peščici izkoriščevalskih spekulantov.

Ljudska skupščina LRS sprejela proračun za leto 1949

V veliki filharmonični dvorani v Ljubljani se je dne 14. t. m. začelo II. izredno zasedanje Ljudske skupščine Ljudske republike Slovenije. Zasedanju so prisostvovali člani vlade s predsednikom Miho Marinkom na čelu, ki so jih ob prihodu navzoči ljudski poslanci pozdravili z dolgotrajnim ploskanjem. Ko so sprejeli dnevni red, so začeli razpravljati o predlogu državnega proračuna Ljudske republike Slovenije za leto 1949.

Prvi je govoril predsednik vlade LRS tov. Miha Marinko. Med drugim je dejal, da znaša letošnji proračun LR Slovenije 4793 milijonov dinarjev, dočim je znašal lanski 4818 milijonov, lanski dodatni pa 472 milijonov dinarjev.

Tovariš Marinko je nato govoril o izvrševanju lanskega plana in proračuna in poudaril, da izkazuje zaključna bilanca lanskega plana in proračuna vrsto novih zmag delovnih množic v LR Sloveniji. Po samih finančnih pokazateljih so plani dohodkov v proračunu uresničili s 35 odstotnim prekoračenjem, dočim so plani izdatkov uresničili za 96 odstotkov. Torej vsekakor pozitiven rezultat.

Govorec o izvrševanju planskih nalog in o prostovoljnem delu je tov. Marinko nadaljeval:

»Na samem sektorju proizvodnje, brez kmetijstva in gozdarstva, smo izvršili plan 102,3 odstotno. V republiški industriji skupaj (kovinarska, tekstilna, usnarska, živilska itd.) 104,9 odstotno; industrija gradbenega materiala 112,5 odstotno; republiška lesna industrija 95,4 odstotno. Celotni plan gradenj smo po naknadni redukciji izvršili s 104 odstotki.

Plan proizvodnje v kmetijstvu je bil dosežen na državnem sektorju po vrednosti 84,6 odstotno, na zadružnem 86,5 odstot.

Javnih del na osnovi mobilizacije prostovoljne delovne sile je izvršeno, kalkulirano po norma-urah, v skupni vrednosti za 308.511.559 din. Po nepopolnih podatkih je bilo udeležencev 1.752.148, ki so napravili 27.926.534 delovnih ur. Od tega je sama Ljubljana dala 599.930 udeležencev in 3.465.149 delovnih ur. Med temi je 378 udeležencev, ki so zaslužili zlate značke z nad 600 urami, med njimi taki, ki so napravili 2300 ur. To je dovolj prepričljiv dokaz, da je Ljubljana ostala zvesta svoji borbeni tradiciji osvobodilne borbe pod okupacijo.

Posebej je treba omeniti še mesta Maribor: 806.990 delovnih ur; Celje: 226.000 delovnih ur in Kranj: 195.000 delovnih ur.

Akcije za zatiranje koloradskega hrošča se je udeležilo 890.330 prostovoljcev. Pri prostovoljnem delu v gozdovih pa je sodelovalo 16.355 prostovoljcev in 5690 voznikov.

Na gradnjah zadružnih domov je delalo 201.075 prostovoljcev. Dograjenih je 189 domov, nedograjenih in v začetku gradnje je 269 domov.

Mladina je dala v eno in dvomesečne brigade 14.118 mladincev. S prostovoljnim delom poleg svoje redne zaposlitve pa je

mladina napravila še 1.379.428 delovnih ur.

Število obdelovalnih zadrug je ob koncu leta naraslo od 47 na 73. Ta številka pa niti ni dokončna, ker je trenutno silno oživilo gibanje za formiranje raznih oblik zadrug.

Te številke, ki niti zdaleč niso popolne, govore o silnem delovnem poletu in ustvarjalnih naporih, ki so jih dale naše delovne množice. Zato je tudi iz tega mesta — v skupščini — treba dati vse priznanje in zahvalo vsem našim junakom dela, širokim množicam delavcev in prostovoljcev, ki so s svojim trudom omogočili, da smo v celokupnosti dosegli tolike rezultate.

Leto 1948. je bilo izredno težko. Prestali smo težko preizkušnjo, ko so se poleg velikih nalog, ki smo si jih zadali v začetku leta, pojavile nove, nepričakovane ovire iz strani, od koder bi jih bilo najmanj pričakovati. Naše delovne množice so v tej preizkušnji znova pokazale svojo globoko politično zvestost. Spomnimo se samo na tiste tedne, ko so naši »kritiki« in obrekovalci pričakovali, da se bo pod komando njihovega klevetniškega ščuvanja nova Jugoslavija zrušila kot papirnata zgradba, pa so tedaj naše delovne množice dale najprimernejši odgovor s podesetorjenim delovnim elanom.

Spomnimo se, s kako strastjo se je za V. kongres in pred zaključkom leta razvila borba za izpolnitev in prekoračenje letnega plana. Sprito tega je toliko manj dopustno, da trpimo v svoji sredi rovarjenje tistih, redkih poedincev, ki so to priložnost vsenarodne preizkušnje izrabili za pojačanje svojega umazanega, izdajalskega, razkrojvalnega dela. Tembolj nedopustna bi bila toleranca do teh, ker so se v tej preizkušnji pokazali prav taki, že znani omahljivci, nezdravi domišljavi pretendenti, ki zaradi svojih sebičnih interesov tudi brez te preizkušnje niso našli poti za skupno ustvarjalno delo. Veliki napor naših delovnih ljudi za graditev socialistične Jugoslavije zahtevajo neizprosno trebljenje iz naših vrst vsega, kar je negativnega, vseh, ki sabotirajo, ki sejejo malodušje, ki hočejo razkrajati našo ustvarjalno ljudsko skupnost.

Nato je tovariš Marinko govoril o glavnih značilnostih proračuna za leto 1949 in dejal:

»V teku prvih dveh planskih let, polnih naporov, iznajdljivosti naših kvalificiranih delavcev, tehnikov in inženirjev, ter splošne borbe delavcev za izpolnitev plana, so se odkrile mnoge prikrite rezerve ali negotovljene proizvodne zmogljivosti, ki jih ob sprejemanju petletnega plana nismo poznali. Mi bomo n. pr. v nekaterih panogah naše republiške industrije že na koncu tega leta dosegli tisto višino proizvodnje, ki je bila predvidena za konec petletnega plana. Tako lahko letos brez nevarnosti za izpolnitev petletnega plana industrijske proizvodnje zmanjšamo razmerno višino investicij v republiško indu-

strijo v korist povečani investicij v težko industrijo, kmetijstvo in družbeni standard.

S tako preusmeritvijo investicijskih naporov za našo kapitalno izgradnjo bomo zmanjšali oziroma skrajšali potrebe, da izvažamo dobrine, ki jih potrebujemo sami. Kolikor več bomo izdelali strojev doma, toliko manj bomo izvažali v inozemstvo naših kmetijskih pridelkov za nabavo takih strojev, tem hitreje bomo razvili lastne sile za našo industrializacijo. Čim manj bomo morali izvažati naših kmetijskih pridelkov, čim bolj bomo dvignili našo kmetijsko proizvodnjo, tem hitreje in tem bolje bomo zadovoljevali naše prehranske potrebe.

Taka je smer letošnega gospodarskega plana in zveznega proračuna, v čigar okviru je izdelan tudi naš predloženi republiški proračun. Mislim, da ni nikogar v naši deželi, ki ima dober namen, ki razume interese celote, da bi mogel oporekati taki osnovni liniji naše gospodarske politike.

To linijo potrjujejo tudi številke investicijskih zneskov v ustroju plana LR Slovenije. Skupna vsota investicij znaša 2126 milijonov din. Od tega odpade samo na kapitalno izgradnjo 1708 milijonov din.

»V sami kapitalni izgradnji«, je nadaljeval tovariš Marinko, »ima najvišjo postavko kmetijstvo — 612 milijonov; potem gozdarstvo — 529 milijonov; celotna industrija lesnega in gradbenega materiala — 368 milijonov; oprema gradbenih podjetij, promet in trgovina — 199 milijonov; za družbeni standard skupaj 995 milijonov; od tega samo za stanovanja 473 milijonov; za prosveto, strokovne šole, zdravstvo, domove igre in dela — 366 milijonov; za komunalne naprave — 92 milijonov; upravne zgradbe — 64 milijonov. Iz teh številk jasno sledi linija, ki je bila poudarjena na zasedanju zvezne skupščine.

Razmerje med investicijami za kapitalno izgradnjo in družbenim standardom je proti lanskemu spremenjeno odločno v korist družbenemu standardu.

Investicije za družbeni standard se letos dvignejo na 131 odstotkov proti letu 1948.

Lani je iz republiških virov — všteti ljudske odbore — bilo potrošenih za gradnjo stanovanj 318 milijonov. Letos pa bodo tudi zvezna podjetja, organi in ustanove investirali za stanovanja ca. 770 milijonov, to je dosti več kot lani. Torej za stanovanja imamo skupaj za 1. 1949. 1330 milijonov din.

Lani je bilo dograjenih ca. 1400 stanovanj, ostalo je ca. 1500 stanovanj, ki bodo končana letos. Za dokončanje začetih gradenj bo predvidoma treba ca. 300 milijonov, začeli pa bomo graditi 1800 novih stanovanj.

Tovariš Marinko je govoril nato o trgovini in drugih raznih problemih pri izvrševanju plana. Ob koncu je poudaril, da je treba gospodarske uspehe, zlasti lanskega, ko so se jugoslovanski narodi znašli pred težko stvarnostjo nepri-

čakovane klevetniške gonje, ki je bila kmalu za tem podkrepjena tudi z gospodarskimi sankcijami od strani, od koder bi se tega najmanj nadejali, ravno zaradi tega toliko bolj ceniti. V osnovnih delovnih množicah je treba vzbuditi spoznanje, da so ti uspehi možni zato, ker je v odločilnem delu gospodarstva LR Slovenije odpravljen sistem izkoriščanja. Dobesedno je dejal:

»Zavedati pa se moramo mi vsi, da kolikor bolj napredujemo v graditvi socializma, toliko ostrejši bo odpor izkoriščevalcev. Dejstvo, da smo prisiljeni graditi socializem sami, spodbuja sovražnika na večji odpor. Taktika vodstva KPJ in tovariša Tito je pri tem taka, da olajšuje ta prehod na socialistične osnove. To je taktika, ki ustvarja osnove, da se delovni ljudje, ki žive od truda lastnih rok in uma, prenašajo o prednosti take družbene ureditve, da se ta prehod izvrši s čim manjšimi možnimi trenji, s čim manjšimi možnimi težavami. Toda odpor sovražnika je neizogiben. Izraža se v najrazličnejših oblikah. Da bi čim uspešneje odkrivali te oblike odpora in paralizirali odpor sam, je potrebna čim večja politična jasnost in budnost naših družbenih organizacij, naših delovnih množic.«

Svoja izvajanja je tov. Marinko zaključil:

»Mislim, da predloženi osnutek proračuna ustreza osnovnim nalogam, da je v skladu s linijo Komunistične partije Jugoslavije, kakor jo je za letošnje leto začrtal tovariš Tito. Predlagam, da ga skupščina sprejme. Naj pa o njem prehodno podrobno razpravlja, ker bo to olajšalo tudi njegovo izvedbo.«

V nadaljevanju razprave o proračunu Ljudske republike Slovenije za 1949. leto so nadalje govorili minister za finance Zoran Polič, predsednik planske komisije Sergej Kraigher, podpredsednik vlade in minister za industrijo dr. Marijan Breclj, minister za komunalne zadeve Lidija Šentjura, minister ing. Jože Levstik o problemih kmetijstva, minister za gozdarstvo Tone Fajfar, minister za trgovino in prekrbo Jože Borštnar, minister za delo Ivan Regent, predsednik Kontrolne komisije Avbelj Viktor, minister za prosveto dr. Jože Potrč, minister za zdravstvo dr. Marjan Ahčin in številni ljudski poslanci.

Po zaključeni rapravi o predlogu proračuna LR Slovenije za proračunsko leto 1949. je predsednik Ljudske skupščine dr. Fredo Kozak dal predlog proračuna na glasovanje. Od pristonih 122 ljudskih poslancev so vsi glasovali za proračun. Vsi ljudski poslanci so nato z dolgotrajnim ploskanjem pozdravili izid glasovanja. S tem je bil državni proračun LR Slovenije za proračunsko leto 1949. in finančni zakon k proračunu za leto 1949. sprejet. Ljudska skupščina je razpravljala še o ostalih točkah dnevnega reda, na kar je predsednik dr. Fredo Kozak zaključil drugo izredno zasedanje Ljudske skupščine Ljudske republike Slovenije.

Na Bavarskem stavkajo

Berlin, (ADN). Število stavkajočih kovinarjev na Bavarskem je naraslo na devet tisoč. Predsednik industrijskih sindikatov Woerle je v Münchenu izjavil, da bodo delavci nadaljevali s stavko, dokler ne dosežejo 30 odstotno povišanje mezd.

SPZ naznanja:

V nedeljo, dne 27. februarja 1949 bo ob 15. uri v Narodnem domu v St. Jakobu v Rožu igra »Svojeglavček«.

Vsi prisrčno vabljani.

Ljudske univerze:

V četrtek, dne 24. februarja 1949 ob 19. uri pri Šmonku (v Dolah) v Rožku. Predavanje: Problemi kmečkega gospodarstva.

V četrtek, dne 24. februarja 1949, ob 19. uri, pri Krznarju v Svečah. Predavanje: Naši veliki pesniki in pisatelji.

V soboto, dne 26. februarja 1949 ob 19. uri, pri Šmonu v St. Gandolfu pri Kotnari vesi. Predavanje: Naše zadružništvo.

V ponedeljek, dne 28. februarja 1949 ob 9.30 uri pri Mežnarju na Radišah. Predavanje: Problemi kmečkega gospodarstva.

V soboto, dne 5. marca 1949 ob 19. uri pri Krznarju v Svečah. Predavanje: Naše zadružništvo.

V soboto, dne 5. marca 1949 ob 18. uri pri Piceju v St. Primožu. Predavanje: Naše zadružništvo.

Obvestilo

Ker ni snega, je izlet na Dobrač, ki bi moral biti 26. februarja 1949 odpovedan. Zveza mladine za Slovensko Koroško

Ameriški imperializem in Kitajska

Ameriško politiko v Japonski in potem na vsem Daljnem vzhodu odreja predvsem interesi ameriškega monopolističnega kapitala. Japonska je bila že pred vojno zapletena v mrežo mednarodnih monopolov, v kateri so gospodarili monopolisti ZDA. Toda predvojni mednarodni monopolni sporazumi so bili trdni samo toliko, kolikor so bili konkurentni enako močni. Vsaka sprememba moči je povzročila polom dotičnega monopola. Danes si hočejo ameriški monopolizati zagotoviti zvestobo nekdanjih konkurentov s tem, da so vzeli oblast v njihovi deželi v svoje roke. Ameriški kapital je pred vojno prodiral na Japonsko po inozemskih kanalih, najčešče preko Kanade. Preko tega kanala je ameriški kapital dobil 30 odstotkov deleža v japonskem Sumito aluminiju. International Telephone Co. je imela zvezo s Sumito metalno in jekleno industrijo. Wistinghous je imela prav tako naložene kapitale v Mitcubici electric. Ena filiala I. T. & T. je imela 20 odstotkov kapitala električne industrije Sumito in istočasno pravico, da sama postavi eno četrtino direktorjev. Standard Oil of New Jersey je imela akcijo za dva milijona dolarjev v Mitcubisi Oil Co. Prav tako tesna zveza je bila med štirimi največjimi ban-

kami na Japonskem in ameriški bankami. Ameriški monopolistični kapital je močno zainteresiran in zasidran v japonski težki industriji. Zato je kaj naravno da teži za tem, da bi pretvoril Japonsko ne samo v strateško bazo, ampak v industrijsko delavnico Daljnega vzhoda. Zato na Japonskem ni bila izvedena nikakršna dekartelizacija, ampak samo nekakšna »rekartelizacija« v tem smislu, da so nekdanje japonske interese zamenjali ameriški. Mac Arthur je osebna garancija monopolistične politike na Japonskem. Mac Arthur ima sam velike plan-tažne posesti na Filipinih in je delničar v japonski industriji. Ni mogoče presoditi koliko je povečal svoje osebno bogastvo za svoje »božanske oblasti« nad Japonsko.

Jasno je, da je ameriška politika v Vzhodni Aziji za las podobna njihovi politiki v Evropi. To, kar je v Evropi odnosno v evropskih načrtih ameriškega imperializma Nemčije, je v Aziji Japonska. Londonski »Times« je pred nedavnim takole označil to ameriško politiko: »Politika obnove Japonske ima dva osnovna motiva. Eden je dobro znan in popolnoma razumljiv — enak je tudi v Nemčiji — da se prihranijo stroški ame-

riškemu davkoplačevalcu, tako bo Japonska 1952/53 sposobna z lastnimi sredstvi kriti svoje potrebe. Drugi motiv je v tem, da mora Japonska služiti kot jez proti širjenju komunizma na Vzhodu.« Članek se končuje takole: »Ne bi nas iznenadilo, če bi se trideset let po podpisu sporazuma na pomorski konferenci v Washingtonu pojavila v ZDA sugestija, da se sklene nova anglo-japonska zveza« (»Times« 6. decembra 1948).

Demokratične množice na Kitajskem se dobro zavedajo, kaj pomeni ameriška politika na Japonskem. 1. junija 1948 je podpisalo 334 profesorjev šanghajske univerze izjavo, v kateri pravijo med drugim: »Ako poizkušajo spremeniti Japonsko v industrijski center Daljnega Vzhoda, Kitajsko in ostale dežele pa v dobavljače surovin za Japonsko in trg za japonsko blago, potem pomeni to, da so se začeli uresničevati tisti naivni načrti Japoncev, zaradi katerih so šli v vojno v Vzhodni Aziji. In to pomeni, da uresničujemo danes te načrte ZDA«.

Analiza ameriške politike v Vzhodni Aziji nam kaže, kako ogromnega pomena za vse miroljubno in demokratično človeštvo je herojska borba kitajskega ljudstva. Kitajski komunisti danes s svojimi zmagami ne rešujejo samo reakcijo in fevdalizem na svoji zemlji, ampak tudi načrte svetovne reakcije. (Konec)

Po naši zemlji

Zemljo tistemu, ki jo obdeluje

»Zemljo tistemu, ki jo obdeluje!« so v mnogih državah, predvsem v Sovjetski zvezi in Federativni ljudski republiki Jugoslaviji zapisali v ustavo in to tudi uresničili. S tem so onemogočili, da bi zemljiška gospoda — grofie in veleposestniki — še nadalje izkoriščala delovnega kmeta in kmetijskega delavca ter se na račun življenja delovnih ljudi bogatila.

Pri nas — predvsem na Slovenskem Koroškem — je pritisk zemljiške gospode iz dneva v dan hujši. Našega delovnega kmeta, kmetijskega in gozdnega delavca ter najemnika izkoriščajo in zatirajo veleposestniški mogotci, ki se šopirijo po naši slovenski zemlji in ki posedujejo na tisoče hektarjev zemlje. Med njimi je tudi knez Orsini-Rosenberg, ki ima svoja posestva v Globasnici, v Št. Lipšu ob Ženeku in v mnogih drugih krajih na Koroškem. O razmerah na njegovem posestvu v Globasnici smo razpravljali že svojčas. Da mu niso po volji zavedni Slovenci in antifasisti, je pokazal s tem, da je lani vrgel iz službe gozdna delavca Filipa Volbarta in Franca Kandurja, ki sta oba zavedna Slovenca in antifasista. Značilno pri tem je, da ju je knezov gozdar v Globasnici Müller pogosto nagovarjal, naj izstopita iz OF, ker jima to samo škoduje.

Zdaj pa je začel preganjati družino Duller, ki ima v Sloveniji pri Globasnici v najem knezovo posestvo pri pd. Krupiču s stanovanjem, hlevom, kletjo in skupo nekaj nad 4 ha zemlje. Ker je družina zavedna slovenska in ker je sodelovala tudi v narodno osvobodilni borbi koroških Slovencev s tem, da je podpirala partizane, bi se je knez očitno rad iznebil. Že leta 1947 je upravnik Orsini-Rosenbergovih posestev ing. Hai preko globaškega občinskega urada odpovedal družini Duller najemino in stanovanje, hkrati pa ji prepovedal, da prihodnjo pomlad ne sme več sejati. Ko sta na to mati in hčerka šle do ing. Haia, da se z njim osebno pogovorita o vsej zadevi, je izjavil: »Preden pride pomlad, vas poženem s posestva, kajti s Titovci nočem imeti nobenih opravkov« in jima pokazal vrata.

Do letos je nato ostalo pri starem. Družina Duller je imela mir. V začetku januarja t. l. pa je globaška občina Dullarjeve obvestila, da jim ing. Hai ponovno odpoveduje najemino in stanovanje. Če sami ne dobijo drugega stanovanja, da ga jim mora preskrbeti občina, če pa tega občina ne bi storila ali ne bi mogla storiti, da jih bo kratko malo vrgel ven.

To so jako značilne metode. Značilne še zaradi tega, ker je bil svoj čas v »Volkszeitung« oglas, da išče uprava Rosen-

bergovih posestev 2 folksdeutscherja, katerim bi dala v najem kmetije, ki po teh metodah postanejo prazne. Tu fevdalna gospoda jasno pokaže, da ji gre prav tako za socialno zatiranje slovenskih antifasistov, kakor tudi za naseljevanje nemškega, celo fašističnega elementa — torej za germanizacijo Slovenske Koroške.

Pri tem je treba omeniti še to, da uprava v najemniški pogodbi prevzetih obveznosti nikakor ni izpolnjevala. Streha na hlevu je popolnoma pokvarjena, slaba je tudi na stanovanjskem poslopju, tako da teče ob dežju voda v stanovanje. Kljub temu, da je uprava za to vedela, ni ničesar popravila, ker je pač slovenskim najemnikom hotela onemogočiti bivanje v teh poslopih. Prav tako je zanemarjen in pokvarjen vodovod, ki ga v zadnjih letih niso popravljali. Uprava je Dullarjevim prenovedala tudi pašo, prav tako tudi pobiranje sadja, čeprav je ležalo 1947. leta pod drevmi kar na debelo sadja, ki je tam segnilo in se tako uničilo. Vsi pa vemo, da bi marsikdo rad kupil sadja za drag denar, če bi ga le dobil.

Navedli bi lahko še mnogo drugih primerov, kako Orsini-Rosenbergova uprava postopa na svojih posestvih. Ne naperja

svoje ukrepe samo proti koroškim Slovincem, ampak tudi na splošno sabotira gospodarstvo v deželi. Samo v okolici Globasnice danes razpadajo poslopja sedmih kmetij, ki si jih je Orsini-Rosenberg v teku časa prilastil. Zemlja teh kmetij, ki je nekoč dajala letno 5 do 7 tisoč kg žita in redila povprečno 20 komadov živine, je zanemarjena in zaraščena. Sedaj pa slovenski najemniki zopet dobivajo prepoved, češ da ne smejo več sejati.

Če pogledamo malo globlje v grofovo »gospodarstvo«, pa nam bo postalo vse bolj jasno. Orsini-Rosenberg ima samo na Koroškem 7.158 hektarjev posesti poleg nekaj industrijskih podjetij in mu osebno seveda ni mar, ali je obdelan vsak kosček zemlje. V upravi so uslužbenci — znani sovražniki slovenskega ljudstva. Ing. Haia vsi poznajo kot avstrofašista še iz predhitlerjevega časa, gozdarski moister Kümel je bil kot nacist po zlomu »Rajha« že dvakrat v zaporu itd.

S svojo neizprosno borbo proti vsem izkoriščevalcem bomo koroški Slovenci izpolnjevali vse naloge, ki jih nam nalagajo naše napredne narodne organizacije, ki imajo v svojem programu predvsem tudi geslo »zemljo tistemu, ki jo obdeluje!«

S Kmečko zvezo ob vznožju Pece

Dih pomladi je vel s hoteljskih in črnijskih gora čez sedanjo imperialistično državno mejo v prostrano kotlino Libuče do položnega pobočja sončne Šmarjete. Ko sem po dveh desetletjih zopet potoval po tej dragi, povsem svojevrstni slovensko-koroški zemlji, sem se ob vsakem koraku zalotil ob misli in občutku, da bom nenadoma kje srečal ali zagledal dragega znanca pravnikar Luka Potočnika, doma tam nekje iz Šmarjete, ali nadarjenega, žal prerano umrlega libuškega rojaka, živinozdravnika Toneta Močilnika, ali pa nekoč stalno po opravkih tukaj bežečega Lovro Kuharja (Prežihovega Voranca). Kuhar mi je že v tistih mladih letih razlagal probleme socialno-narodne vsebine, ki jih pa takrat zaradi izključne nacionalne usmerjenosti še nisem docela doimel.

Oglasil sem se pri posestniku Simonu, tovarišu Koleniku Janezu, predsedniku občinskega odbora Kmečke zveze, ki me je takoj vprašal: »Hočeš imeti pri nas strokovni, gospodarski sestanek?« Pa nimam posebnega upanja na kako večjo udeležbo. Zmenila sva se, da bo drugi dan sestanek. In na sestanek je prišlo tisti večer 17 kmečkih ljudi. »Prvo kmečko zborovanje v tem kraju« je dejal nekdo izmed na-

vzočih iz tega krajevno lepega, vendar za obdelovanje prav trdega kota Slovenske Koroške. Na sestanku smo potem do blizu polnoči obravnavali številne in važne probleme kmečkega gospodarstva.

Drugi dan me je vodil Bicejnov Janko čez zasnežene ravni in skozi prostrane gozdove na drugi kraj gospodarskega šolanja Kmečke zveze za Slovensko Koroško, v Globasnico. »Preveč lepo vreme je«, meni spremljevalec, »ne bo ljudi, vse je na delu v gozdu.« A kljub temu se je zbralo že čez dan okoli 12 ljudi. Vsi so z zanimanjem sledili razlaganju tovariša Pečnika o sadjarstvu, ki je svoja izvajanja podprl tudi na ta način, da je praktično pokazal, kako se v sadnem vrtu pravilno dela. Zvečer se je zbralo kar 35 kmečkih ljudi na ljudski univerzi pri Šoštarju, kjer so poslušali referenta o aktualnih vprašanjih sodobnega kmetijstva.

Poln lepih vtisov sem zapuščal ta gospodarsko vsestransko obnovo potrebni prepleti, nad vse zanimivi predel Slovenske Koroške. Vseposod spominjajo ostanki skritih razvalin na nekdanje naše tlačanstvo in spodbujajo k borbi za popolno narodno in socialno osvoboditev.

ker se vračajo in ne bodo izgubljeni za našo domovino. Veselimo se jih pa tudi, ker nam bodo pomagali graditi. — Dobrodošli!

Pozdravili bi pa tudi delavce, ki imajo železne roke; ki dvigajo neznanska bremena kakor igrače; ki kopljejo struge z ogromnimi lopatili; ki se zajedajo v živo skalo, kakor da režejo vosek; ki vlačijo cele gore tovorov. In še nešteto drugih podobnih delavcev potrebujemo. Ne le potrebujemo — moramo jih tudi imeti. Čakamo nanje kot na najboljše prijatelje in odrešenike.

Zaman bi pa čakali, če bi mislili da bodo ti pomočniki prišli sami od sebe. Če bi nam jih pošiljala tujina, bi jih ne mogli pozdravljati in sprejemati bi jih s skrbjo: tujina ne daruje nič, rada pa marsikaj vzame — s čim bi ji naj plačali? S krvavimi žulji ali celo s tem, kar je dražje od vseh zakladov — z lastno svobodo?

Zato čim prej in čim več mehaničnih delavcev — strojev iz naših tovarn.

Želimo si gradbenih strojev, ki bodo pospešili delo na nešteti stavbiščih. Gradili bomo nove tovarne, ele' trarne, cešče, pomagali nam bodo graditi železnice in prodore; kopali bodo prekope, da bomo lahko začeli namakati velika polja, ki nam bodo zato najmanj dvakrat več rodila; vrteli se bodo v tovarnah — urneje kakor stari dosluženi; delali bodo v tovarnah sestavnih delov bodočih stavb. Povsod jih bomo pozdravili: Dobrodošli! Ne vprašujva se, kdo nam jih bo dal!

Dobrla ves

Vojni invalid, tovariš France Rutar in njegova žena Micka roj. Šporn, ki je bila zaradi tega, ker je podpirala partizane dve leti v KZ-taborišču, sta zaprosila v Dobrli vesi, na podlagi danih zakonov za trgovinsko obrt. K temu pa je potrebno odobrenje trgovske zbornice, ki ga je zbornica na prošnjo tudi zagotovila pod pogojem, da se mora ustanoviti javna trgovska družba. Temu je prosilec Rutar ustregel. Pozneje pa je z začudenjem izvedel, da je trgovska zbornica poslala okrajnemu glavarstvu v Velikovcu negativno rešitev in je zaradi tega okrajno glavarstvo obrtno dovoljenje odbilo. Vzrok za odklonilno stališče trgovske zbornice in okrajnega glavarstva je v tem, da ščitijo bogataške doblaveške, Slovincem nasprotno trgovce in ker je prosilec za novo trgovino Slovenec. Pač pa je okrajno glavarstvo v svojem odloku navedlo možnost, da se prijavi za nameravano novo trgovino kak drug kraj. Na podlagi tega je Rutar zaprosil za Kazaze, kjer se ni konzumne trgovine. Trgovska zbornica je sicer zahtevala vplačilo 9.800 šilingov in korporacijske pristojbine, vendar ni izstavila potrebnega odobrenja in je bila prošnja tudi za Kazaze odklonjena. Temu se je pridružila tudi doblaveška občina, ki je izjavila, da je trgovina v Kazazah nepotrebna, ne glede na število prebivalstva. Kljub invalidnemu stanju prosilca in prestatem trpljenju njegove žene v nacističnih KZ-taboriščih, se delajo Slovincem od strani avstrijskih oblasti vseposod ovire.

Obvestilo

Družba svetega Mohorja v Celju — poverjeniški odbor za koroške Slovence, sporoča vsem svojim poverjenikom, da je dobil iz Celja večje število slovenskih molitvenikov za razpečevanje med svojimi člani. Poverjeniki po občinah naj čim prej zberejo interese oziroma naročnike in naj število osebno ali pismeno sporočijo poverjeniški odboru, ki ima svoj sedež v pisarni Kmečke zveze za Slovensko Koroško v Celovcu, hotel »Črni orol« 1/7.

Z naročili pohitite, ker je število molitvenikov, le omejeno!

Poverjeniški odbor

OBJAVA

V petek, dne 25. februarja 1949, ob 9. uri dopoldne bo v gostilni Einsiedler pod Križno goro okrajni občni zbor Kmečke zveze za Slovensko Koroško za okraj Celovec.

KZ za Slov. Koroško

Opozorilo naročnikom

Današnji številki prilagamo položnice in prosimo, da plačate zaostalo naročnino, ter tudi naročnino za leto 1949. Naročniki, ki imajo naročnino plačano, naj shranijo položnice za pozneje.

Uprava

FRANCE SLOKAN

KRUHU

POVEST

O BELEM

KRUHU

Ali veš, koliko dvosobnih stanovanj, ki bi imela površino po 80 kvadrat. metrov, pridobimo pri 15 milijonov kvadratnih metrih poslopij? 187.500! Če računamo, da šteje družina povprečno po štiri ljudi, bo prišlo pod streho v nove moderne hiše že v petih letih tričetr milijona ljudi. Če bi pa novo pridobljeno ploskev razdelili na sama enostanovniška poslopja, bi se preselilo v nova stanovanja poldrug milijon ljudi. Pri tem niso vštete popravljene in obnovljene hiše, ki so bile poškodovane med vojno.

To nikakor ni malo. Računati morava, da bodo morali naši zidarji zidati še marsikaj drugega, ne le stanovanjske hiše. Trideset milijard dinarjev za stanovanjske namene najbrž ni malo. Nikdar prej nismo še toliko zidali. Nikdar še nismo potrebovali, toliko opeke, cementa, železa in lesa. Potrebujemo cele gore apna in peska. Potrebujemo več cementa, zato pa tudi zahtevamo večjo proizvodnjo cementarn; razširjujemo stare cementarne. Graditi bomo morali še nove.

Pospešiti bomo morali stavbna dela. Zidarji imamo premalo rok. Kdo jim naj pomaga? Pomagajo jim prebivalci mest in vasi ob svojem prostem času. Pripravljajo jim gradivo, opravljajo razna dela, ki ga lahko opravijo nestrokovnjaki.

Toda vse to je pa premalo. Milijoni delovnih ur prostovolj. dela so že vložene v ceste, mostove, železnice, regulacije, gozdoznanje goljav, vendar je to še vse premalo. Prav bi bilo, če bi imel vsak izmed nas deset parov rok. Nekdo nam bo še moral pomagati. Potrebujemo delavce, ki imajo po tisoč rok. Takšne delavce poznamo in nekaj jih tudi imamo. To so stroji. Ti delavci nam bodo pomagali na stavbiščih, ne le v tovarnah, rudnikih, na cestah, pri kopanju prekopov in pri kmetijskih delih.

2. Dobrodošli!

Na tisoče novih delavcev potrebujemo. Dvakrat veselji smo naših izseljencev, ki se vračajo iz izkoriščevalske tujine. Ne bodo jih več hlapčevali. Delali bodo za svojo državo ter zase. Zase! Vešeli smo,

Dobro veš, da strojev nihče ne daruje. Sami si jih moramo izdelovati. Pravimo, da jih bo izdelovala kovinska industrija ali strojne tovarne. Izdelovali jih bomo v velikih tovarnah. Orodne stroje bomo izdelovali v železniku pri Beogradu. Tam mladina zida veliko tovarno, ki mora biti čimprej gotova. Iz te tovarne bodo prihajali najtežji orodni stroji. V Zagrebu že obratuje tovarna srednjeteških orodnih strojev »Prvomajska tovarna orodnih strojev«. Toda ni še dovolj velika. Zato jo povečujemo. V Sarajevu pa bomo zgradili tovarno lažjih orodnih strojev. Zakon o petletki govori o tisočih ton novih strojev. O kmetijskih, gradbenih in drugih. Potrebujemo parne kotle, turbine, žerjave, rudniške naprave. Vsega tega predvojna Jugoslavija, ki je bila polkolonija, ni izdelovala.

Naša država je na poti v socializem. To pot nam bodo utrli delavci, ki imajo po tisoč rok — stroji. Kdor premci ter presodi razliko med predvojno Jugoslavijo in našo ljudsko državo, spozna, da je petletka doba čudežev, našega zgodovinskega prevrata.

3. Kakšna je razlika med kmetom in delavcem?

Nekdaj kmet ni posebno spoštoval delavca. Vzgaljal so ga tako, da ne bi cenil delavskega dela tako kakor svojega. Trdili so mu celo, da lahko živi brez delavca, delavec pa ne more živeti brez kmeta. (Daje)

SOVJETSKA ARMADA

BRANITELJICA PRAVICE IN MIRU MED NARODI

23. februarja je dan rojstva Rdeče armade. Na ta dan — 23. februarja 1918, leta so čete Rdeče garde in partizanskih odredov razbile ob Narvi in pri Pskovu napad nemških imperialistov, ki so hoteli uničiti mlado sovjetsko republiko — domovino delovnega ljudstva. Rdeča armada se je v preminotih težkih bojih kalila in krepila in danes vse svetoboljubno človeštvo zaupa v njo — zmagovito braniteljico pravic in miru med narodi.

BOJ

Priobčujemo odlomek iz romana Alekseja Tolstoj »Kruh«, ki prikazuje ustvarjanje in graditev Rdeče armade v težkih bojih z nemškimi osvabljenci in belogardističnimi tolparji, ki jih je podpiral kapitalizem vsega sveta.

Vroč je bil dan prvega maja na stepi pod stanico Kamensko. Sonce je motno sijalo skozi prah in dim. Železno grmenje je stresalo zemljo in razmetavalo črto Vorošilovskih okopov. Snet in spet so se skozi prah in dim prikazovale na pol sključene postavbe s kotli za kuhanje krompirja na glavah in s širokimi, naprej štrlečimi ostrinami na puškah.

Na okopih, ki so bili politi s krvjo, so se vzdigovali poveljniki oddelkov in komisarji, omotični, s prstjo posuti borci so ležli iz njih v kriku zevaje s črnimi ustmi in s težavo odpiraje s prstjo zaprte, od sovražstva zalte oči — spotikaje se dirali gado naproti — mater jim njihovo! — ter kakor vile v snop vtikali štiri-roglate bajonete v ozkoplečega, v ovratniku se dušечеega oficirčka, v ukrajinški masti polni vamp zarplega unteroficirja, ki je že povsem brez nemške samozavesti mahal z revolverjem, v mršava prsa nemškega prostaka z naočniki in sodobnim zavilhanim nosom, ki ga je bila krvava buržoazija poslala na donske stepe, da si poišče grob...

in spet so se Nemci zaganjali v naskok, a nobenkrat niso zdržali bajonetnega protinapada, ampak so se obrnili in bežali, in nemalo se jih je, siromakov, že valjalo po stepnem pelinju ali ječalo v granatnih jamah.

Ob koncu dne je od tam začel kričati v telefon glas Kolje Rudnjova: »... Kozaki so razstrelili most pod Belo Kalitvo... Položaj se zamotava... Vrh tega so na vsej progi do Bele Kalitve tiri pokvarjeni... V Lih je zmešnjava... Nobenih vlakov ne more več sprejemati... Vse moči napenjam, da se proga do Bele Kalitve popravi... Razen tega...«

»Že to dovolj, hvala lepa,« je zarenčal Parhomenko, ki je sprejemal telefonsko poročilo.

»Razen tega... bodo Nemci vsak čas zasedli Zverjevo... Pri nas, na višini, kjer stoje mlini na veter, so že bile nemške izvidnice, pa smo jih pregnali...«

Parhomenko je potegnil glavo izpod krznene plašča, s katerim je odeva se be in telefonski aparat, da ga ni motil zo-

prni trušč topovskega streljanja... Zvoljno si je potisnil kučmo na uhlje in zlezal iz štabnega vagona, da poišče Vorošilova.

S polja, kjer se je spet razvnel boj, je gnil veter prah in smrad po smodniku. Ranjenci so se vlačili mimo — kakšen si je skremžen podpiral prestreljeno roko, kakšen je šepal, držeč se tovariša za ramo, druge so vlačili na nosilnicah. Zgubljena granata je vrgla prst kvišku in gredoče ob tla. Razbite dvokolnice so se valjale naokrog. Ob kolesu je s podvitimi kolenski ležala ženska v prašnem krilu in stiskala v roki s travo vred izruvano prst, in na oprani ruti z rdečim križem se ji je razlezla črna lisa... Parhomenko je zagledal komandarmovega rjavega konja. Ordonanc, ki ga je držal za povodec, je stal z vzvrjeno glavo. Njegov širokolinčni brezbrki obraz je bil modrikastobled, oči na pol zaprte.

»Kje je komandarm?« je Parhomenko zavpil.

Fant je s težavo razklenil ustnice in odvrnil:

»V boju...«

Aleksander Bezimenskij:

V sovražnikovem zaledju

Nekje daleč od zadaj in ob straneh so gremeli strelji. Bili so se hudi, kratki boji z umikajočimi se nemškimi oddelki, a naš tankovski bataljon se ni ustavljal. Prodrli so skozi Hitlerjeve bojne črte in zdaj se prebija naprej. Tankisti imajo nalogo, da prispejo še pred umikajočim se sovražnikom do njegovih obrambnih linij, da jih zavzamejo in odrežejo sovražniku vsako pot za umik. Postati morajo gospodarji položaja ravno tam, kjer je sovražnik nameraval zaustaviti naše napredovanje. To ni bil prvi manever, ki so ga izvršili naši tankisti in tudi tokrat so ga izvršili hrabro in prepričevalno.

Gost somrak je ovil zemljo. S podvojeno naglico je drvel bataljon. Naenkrat je vodeči tank zaustavil pohod. Na levi strani, kjer se je gozd končal, se je vpletla v cesto stranska pot. Na tej poti je komandir vodečega tanka opazil nekakšne bele madeže. Nato je zletela v zrak raketa in jasno osvetila silhuete nemških »Panterjev«, ki so, belo preplešani, prežali v zasedi.

Šele ko je stopal dalje, je Parhomenko uganil, da je fant smrtno ranjen. Tam spredaj, v oblakih prahu, so rjaveli glasovi in so treskale granate. Parhomenko se je sključil in z naganom v roki planil v ta metež. Toda žvenket, treski, ušesa trgajoči kriki so se oddaljevali. Nemci spet niso bili vzdržali...

Od slepe dirke se je prekopicnil v okop in se tako močno udaril v koleno, da se mu je stemnilo pred očmi. Skočil je pokonci. Od tam je iz prašne megle opotekaje se stopal proti njemu človek, ki je skušal gredoč po sili vtakniti sabljo v nožnico — dokler se mu ni zataknila. Mokri lasje so mu padali na čelo, po katerem je curkoma tekel pot.

»Hei!« je Parhomenko kričnil. »Klim? Poslušaj... Vrag! Tako vendar ne gre... Kaj laziš sam v boj...«

Vorošilov je obstal in uprl temne, še divje oči v Aleksandra Jakovljeviča.

»Kako pa?« je rekel. »Taka zmešnjava je bila... Toliko da niso prodrli...«

Znova je jel porivati sabljo v nožnico. Parhomenku so obvisle oči na ostrini. Bila je vsa krvava.

Tudi Vorošilov je osuplo pogledal krvavo ostrino. Z močjo jo je sunil v nožnico. Krenila sta k vagonu. Parhomenko je povedal, kaj je bil Rudnjov telefoniral iz Lih. Vorošilov je samo s strani vrget oči na prijatelja.

»Torej se moramo biti, drugega izhoda ni... Dokler ne popravijo proge — se bomo bili... Vagonov Nemcem ne prepustimo, naj se zgodi kar se hoče...«

V istem hipu so bili topovi naših tankov namerjeni. Zagrmela je salva, nato še ena. Dva nemška tanka je zajel plamen. Neredno sovražnikovo streljanje je kmalu utihnilo. »Panterji« pa, ki so še ostali celi, so pobegnili nekam za gozd. Osemdeset strojev, ki so jih spremljali, so prepustili svoji usodi. Marsikdo se je hotel spustiti v lov za nemškimi tanki, toda komandir je dal povelje naprej — ker je bilo to bolj važno.

Končno, tu je reka Nida, kraj, kjer so se vršile mnoge zgodovinske bitke. V prvi svetovni vojni je ruska armada stala pred to črto več mesecev. Tudi sedaj so se Nemci spomnili njenega pomena in so reko močno utrdili po vseh pravilih inženirske umetnosti. Nešteto vrst jarkov, okopov, velikanskih protitankovskih jarkov, žične ograje, brunove spirale in minka polja so tvorila obrambni pas. Naši tanki pa so prodrli sem še pred umikajočimi se Nemci. Sovražnikov ogenj je bil zaduščen. Tanki so prebredli reko in utrdbe zavzeli. Nekaj ur nato je že prispela naša

pehota, tankovski bataljon pa se je vrget na nove naloge — zavzetje utrjenega pasu ob reki Pilici. Nekaj desetih kilometrov so tankisti napredovali v trdovratnih bojih. »Štirinidesetke« so na pobodu lomile nemške komore, ki so se umikale za Pilico.

Dih tankovskega viharja je mrtvičil voljo hitlerjevcem, ki so branili dohode k reki. Štiri mostove na pritokih Pilice so Nemci zaminirali in zleteli so v zrak ravno v trenutku, ko so se jim sovjetski tanki približali.

Poiskati je bilo treba brod. Tanki so se naglo razvili v bojno vrsto in z nekoliko salvami uničili ogenj nemških topov, ki so od daleč nabijali. Nato so se tankovski topovi in strojnice lotili okopov na nasprotnem bregu in Nemci, ki so celo leto pripravljali obrambo, so morali bežati.

Tankisti so zlezli iz svojih oklopnikov. Zbrali so se okrog mladega kapetana v krznem sukniču. To je bil komandant tankovskega bataljona, Kapetan Ivanuškin je človek z mehkim ruskim priimkom, goreče volje in presenetljive komandantske sposobnosti. Mlad je še, toda vojni napori so zarezali v njegov obraz brazde. Izkušen vojak je. Če bi odpel svoj suknič, bi se pokazal očem znak Rdeče zastave, ki ga je dobil pri Harkovu, red Domovinske vojne, ki ga je dobil v Tarnopolu, red Rdeče zvezde za Sodobno Višiu, red Lenina, ki ga je zaslužil pod Stašuvom, kjer so tanki, katerim je on poveljeval, najprej zažgali tri »kraljevske Tigre«, potem pa še tri zajeli.

»Evtušenko, sem!«

Komandir čete brzostrelcev se je zvrnil pred kapetanom.

»Prebiti se moraš na nasprotni breg, zavzeti vas in nas ščititi, dokler ne najdemo broda. Četa ostrostrelcev se je odpravila. Ko so Nemci videli, da tanki ne morejo prebresti reke, so se opogumili. Razvil se je ogorčen boj. Hitlerjevci so navalili na naše brzostrelce, ki so pravkar zavzeli položaje.

Kot nalašč, broda ni bilo nikjer. Tank, ki je poskušal prekorčiti reko, je obtičal v debeli ledeni skorji. Izvlekli so ga na suho. Ivanuškin pa se je med tem odločil:

»Ogenj na led!«

Nekaj desetih strelcev iz tankovskih topov je prebilo leden oklep Pilice.

»Ogenj na jez!«

Sproščena voda je drvela skozi odprtino in vsa rečna dolina je postala prehodna.

»Posamezni stroji naprej!«

Tankovski vihar se je prenesel na zapadni breg reke. Nemci so začeli bežati. Toda premagati je bilo treba novo oviro — protitankovske järke, pred katerimi so bile na gosto posejane mine. Ni bilo preveč težavno utreti si pot skozi minka polja, toda kako premagati globoke järke?

Brzostrelci so položili preko jarkov po štiri debele hlode za vsako tankovsko gosenco in ves bataljon je prešel jarek na tankih visečih mostovih.

Nemci so iz brzostrelk besno obstreljevali nove prehode. Toda bili so prepozni. Tankisti so zopet prišli na njihove nove utrjene položaje prej kot umikajoči se sovražnik in spet so mu odrezali pot. Komandant armije je bil pohvaljen.

Po kratkem počitku je kapetan Ivanuškin sprejel novo povelje. Zopet so zdrveli njegovi tanki na zapad in uničevali male in velike nemške zasede, ki so streljale iz hiš ob cestah.

Bataljon je vdrl v mesto Rodomsko. Nemci so streljali iz oken in cerkvenih zvonikov. Tankisti so kmalu obračunali s hitlerjanci. Brzostrelci Evtušenske skupine so vdrl na ulice Rodomske in dokončali, kar so začeli tanki.

Nemci so bili popolnoma uničeni. Oklepni kapetana Ivanuškina in gardnega mlajšega lajtnanta Guseva so prodrli na železniško postajo in razbili lokomotive dveh oklopnih vlakov, ki sta pravkar mislila uiti. Niti en sovražnikov vlak ni zapustil postaje.

Po končanem čiščenju mesta se je Ivanuškinov bataljon zbral na zapadnem delu mesta in čakal na prihod pehotnih oddelkov.

Naslednjega dne so Ivanuškinu izročili red Rdeče zastave.

Zjutraj je tankovski vihar zdrvel naprej.

Ivan Cankar

HLAPEC

JERNEJ

in njegova

PRAVICA

»Ali imate napisano tožbo?«

»Čemu napisano? Kakšno tožbo? Nikogar ne tožim: meni pravico, drugim ne krivice! Ne maram, da bi koga, pa če je velik negodnik, vklepali zaradi mene ali da bi ga obežali. Tudi ni potreba, da bi jezični dohtarji, malopridneži, pisali mojo pravdo: brati znajo sodniki, ampak tudi ušesa imajo, da poslušajo. Pokažite mi, kam naj potrkam!«

Spogledali so se, ki so stali pred Jernejem, bradač pa se je v drugič nasmehnil in je rekel:

»Pojdite z mano, da vam pokažem, kje so pravični sodniki!«

Jernej je šel z njim in vsi, ki so poslušali, so šli za njima.

XII

Prišli so do duri, ki so bile odprte na stečaj. V izbi je stal za široko mizo mlad človek, ki je imel svetle brke in vesele oči. Ozrl se je in je bil osupel, ko je ugledal dolgega Jerneja in njegovo procesijo.

Bradač je pokazal preko rame s palcem na Jerneja, pomežiknil je prešerno in se nasmehnil in je rekel:

»Tebi, Košir, ki si človek humorja, priporočam in izročam popotnika, ki išče pravičnih sodnikov na tem svetu. Razloži mu, čigava je jablan: ali tistega, ki jo je zasedil, ali tistega, ki jo je otrese!«

Tako je uganjal burke s pravico božjo. Mladi sodnik pa se ni smejal, temveč namršil je svetle obrvi.

»Čemu komedije? Kdo ste vi, človek, in koga iščete?«

Jernej je stopil blizu predenj.

»Jernej sem iz Betajrove in krivico so mi storili. Zato sem se napotil po svetu, da bi poiskal pravice, ki jo je Bog poslal in ki jo hranijo sodniki v svojih bukvah.«

»Kakšno krivico so vam storili? Koga tožite in čemu?«

»Nikogar ne tožim, zakaj potreba ni in ne maram, da bi trpeli ljudje zaradi moje pravice. Če nasitite mene, ni treba, da bi bili drugi lačni. Tako se je zgodilo, kakor bom povedal; še otrok bi razsodil, kako bi ne razsodili vi, ki ste učeni in poznate postavlo! — Delal sem štirideset let na Betajnovi; ni toliko zemlje, da bi jo z dlanjo pokrili, ne na polju ne na senožeti, kamor še ni bil kanil pot od mojega čela.

Tako sem delal štirideset let in Bog je obilno blagoslovil to moje delo. Pa je umrl stari Sitar, pa je prišel sin njegov, negodnik, in je rekel, v prešerni pijanosti je rekel: Jernej, zdaj poveži culo in pojdi, zakaj, Jernej zdaj sem jaz gospodar; zdaj si dodelal, zdaj si star in nadložen, ne maram te več; ni več kota zate v domu, ki si ga sam postavil in ga varoval vsega hudega; ni več zate kruha, ki si ga sam pridelal; le vzemi popotno palico pa pojdi, kamor ti je pot! Tako je rekel; je razsodil sam zoper pravico in postavlo, da je jablan tistega, ki jo je otrese, ne tistega, ki jo je zasedil. Jaz pa sem šel in sem se napotil iskat pravice, ki jo je Bog poslal na svet in ki je človeška sila ne more razdreti. Razsodite!«

Tako je govoril Jernej, počasi in po vrsti, brez hinavščine. Mladi sodnik pa je poslušal in je gledal žalostno.

»Le vrnite se,« je rekel, »vrnite se na Betajnovu k svojemu gospodarju, ki je trd in krivičen, in mu recite: spoznaj pravico, bodi usmiljen, daj mi kot v svoji hiši, kos kruha na stara leta! Recite mu tako, pa mu bo žal in bo spoznal svoj greh in bo storil, kakor boste prosili!«

Osupel je poslušal Jernej take besede; dolgo je molčal.

»Kaj ste sodnik?«

»Sodnik sem.«

»Pa ste razsodili po pisani in božji pravici?«

Izdajatelj, tiskar in založnik tiska: Dr. Frano Petek, Veltkov. Glavni urednik: Franjo Ogrič, odgovorni urednik: France Kosulnik, oba Celovec, Salmstrasse 6. Upravni: Celovec, Völkermärkter Straße s. v. v. 21. Opomba: Naj posiljajo na naslov: Celovec (Klagenfurt), Postamt 1, P. O. b. v. v. 272. Tiska: »Kärntner Volkswerk U. m. b. H.« Celovec, 10. Oktober-Strasse 7.